

Sygn. akt III AUa 22/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 maja 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Czyżak (spr.)
Sędziowie:	SSA Barbara Mazur SSA Grażyna Horbulewicz
Protokolant:	sekr.sądowy Agnieszka Makowska

po rozpoznaniu w dniu 18 maja 2017 r. w Gdańsku

sprawy M. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o prawo do rekompensaty

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 26 października 2016 r., sygn. akt VI U 606/16

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2 i stwierdza, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji;

II. zasądza od M. G. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. kwotę 240,00 (dwieście czterdzieści 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

SSA Barbara Mazur SSA Grażyna Czyżak SSA Grażyna Horbulewicz

Sygn. akt III AUa 22/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 grudnia 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. podjął wypłatę ubezpieczonemu M. G. emerytury na podstawie artykułu 24 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych od dnia 1 grudnia 2015 roku, to jest od następnego dnia po rozwiązaniu stosunku pracy.

W odwołaniu pełnomocnik ubezpieczonego wniósł o zmianę tej decyzji poprzez przyznanie mu prawa do rekompensaty, powołując się na artykuł 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku emeryturach pomostowych.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie, wskazując, że rekompensata jest nienależna, albowiem M. G. nie pracował co najmniej 15 lat w warunkach szczególnych.

Wyrokiem z dnia 26 października 2016 r. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił decyzję ZUS w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu prawo do rekompensaty od dnia 1 grudnia 2015 r.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach i rozważaniach:

Zgodnie z treścią artykułu 21 ustęp 1 ustawy o emeryturach pomostowych, rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszący, co najmniej 15 lat.

W tym przepisie a także w artykule drugim punkt 5 tej ustawy sformułowane są dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty. Pierwsza to nienabycie prawa do emerytury pomostowej, a druga osiągnięcie stażu pracy w szczególnym warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu Ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszący, co najmniej 15 lat. Zgodnie z artykułem 23 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, a zgodnie z art. 173 ustęp 1 tejże Ustawy kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, za których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 roku. Warunek sformułowany w artykule 21 ustęp 2 cytowanej Ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w ten sposób, że rekompensata jest adresowana - wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie mieli prawa do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Przyjąć tym samym również należy, że rekompensata nie przysługuje tym ubezpieczonym, którzy zostali objęci ubezpieczeniem społecznym lub rozpoczęli służbę po dniu 31 grudnia 1998 roku.

W stanie faktycznie niniejszej sprawy przedmiotem sporu pomiędzy stronami okazało się niespełnienie przez ubezpieczonego przesłanki w postaci wykonywania bądź niewykonywania pracy w warunkach szczególnych przez okres co najmniej 15 lat.

Artykuł 32 cytowanej Ustawy o emeryturach i rentach z FUS stanowi, że ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 roku będący pracownikami, o których mowa w ustępie 2 i 3 tegoż przepisu zatrudnionym w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w artykule 27 ustęp 2 i 3. Dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ustępie 1 za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Aktem prawnym, który należy przywołać również jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, do którego odsyła jeden z ustępów artykułu 32. Należy zauważyć, iż zgodnie z paragrafem 2 ustęp 1 i 2 tegoż Rozporządzenia adresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w tym Rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy te stwierdza zakład pracy na podstawie posiadanej dokumentacji w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach lub świadectwie pracy. Bezspornie ubezpieczony złożył taki dokument, jednakże organ rentowy uznał, że zajmując stanowisko kierownicze w Zakładach (...) w B. nie mógł on spełniać warunku określonego w cytowanym Rozporządzeniu. Swoje stanowisko podtrzymał również w odpowiedzi na odwołanie.

W postępowaniu sądowym dopuszczalne wszelkie dowody za pomocą których można wykazać okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń. W tym zakresie nie obowiązują ograniczenia, co środków dowodowych określonych w

cytowanym Rozporządzeniu z 7 lutego 1983 roku, które dotyczą wyłącznie postępowania przed organem rentowym. Zwrócił na to uwagę Sąd Najwyższy na przykład w swoim wyroku z dnia 7 października 2003 roku w sprawie II UK 87/03 opublikowanym w zbiorze orzecznym z 2004 roku pod numerem 14 pod pozycją 248.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy przeprowadził dowód z akt osobowych powoda z okresu jego Zatrudnienia w Zakładach (...) w B. z zeznań świadków R. G., D. N., Ł. S. oraz z przesłuchania samego ubezpieczonego. Wynika z nich, że M. G. będąc zatrudniony w okresie od 10 sierpnia 1973 roku do 30 listopada 1992 roku w tych zakładach w okresie od 1 października 1976 roku do 30 listopada 1979 roku na stanowisku kierownika robót wydziału, w okresie od 1 grudnia 1979 roku do 14 stycznia 1983 roku na stanowisku zastępcy kierownika działu i w okresie od 15 stycznia 1983 roku do 30 listopada 1992 roku na stanowisku kierownika wydziału remontowego stale i w pełnym wymiarze u pracy wykonywał prace kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości produkcji i usług oraz dozoru inżyniersko - technicznego na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie A Dział XIV pozycja 24 załącznika do cytowanego Rozporządzenia Rady Ministrów. Dowody te Sąd uznał za wiarygodne. Treść wyjaśnień powoda koresponduje z treścią zeznań świadków oraz zawartością jego akt osobowych z su zatrudnienia w spornym okresie, wiarygodności, których pozwany nie kwestionował. Przeprowadzone przez Sąd postępowanie dowodowe pozwoliło na ustalenie, że ubezpieczony wykonywał pracę w warunkach szczególnych przez okres co najmniej 15 lat i spełnia warunki do przyznania prawa do rekompensaty.

W tym stanie rzeczy Sąd I instancji uznał odwołanie M. G. za uzasadnione i na podstawie artykułu 477¹⁴ § 2 kpc orzekł jak w punkcie pierwszym sentencji wyroku.

W punkcie drugim sentencji Sąd Okręgowy zgodnie z treścią artykułu 118 ustęp 1A cytowanej ustawy o emeryturach i rentach z FUS z urzędu musiał orzec w przedmiocie odpowiedzialności bądź nieodpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Zaskarżoną decyzję wydano 4 grudnia 2015 roku i w tej dacie organ rentowy dysponował prawidłowo sporządzonym dokumentem w postaci świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych wydanym przez uprawniony podmiot. Co ważne podmiot ten, czyli (...) S A. w upadłości likwidacyjnej w B., jako następcą prawnym Zakładów (...) istnieje i w razie wątpliwości organ rentowy powinien rozszerzyć postępowanie administracyjne i na przykład zwrócić się do tegoż zakładu o wyjaśnienie sytuacji zawodowej ubezpieczonego z zakresu jego obowiązków stanowiskowych i tym podobne w trybie paragrafu 29 ustęp 1 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe, odebrać oświadczenie od samego ubezpieczonego czy rozważyć zgromadzenie innych dowodów. Cytowany przepis artykułu 118 ustawy z 17 grudnia 1998 roku określa moment, od którego organ rentowy musi wydać decyzję w sprawie o świadczenie. Jest nim wyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, może nim być wpływ orzeczenia organu odwoławczego, ale tylko wówczas, gdy organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie tej ostatniej niezbędnej do wydania decyzji okoliczności. W ocenie Sądu I instancji, postawa ZUS była bierna i ograniczyła się tylko do fizycznego przyjęcia dokumentów i wydania zaskarżonej decyzji. M. G. spełniał wszystkie warunki niezbędne do przyznania mu prawa do dochodzonego świadczenia i dlatego w ocenie Sądu Okręgowego konsekwencje wydania decyzji z przekroczeniem tegoż terminu pozwany musi ponieść.

Apelację od wyroku wywiódł pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., zaskarżając go w punkcie II i zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U 2008 Nr 237 poz. 1656) związku z § 2 ust.2 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS oraz prawa procesowego tj. art. 233 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 kodeks postępowania cywilnego.

Powołując się na powyższą podstawę apelacji organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie II i stwierdzenie, że ZUS nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji oraz o zasądzenie od powódki na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w B. kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu skarżący podniósł, że organ rentowy nie miał możliwości pozytywnego rozpatrzenia wniosku skarżącego o prawo do rekompensaty na podstawie przedłożonego świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach, bowiem w dokumencie określono, iż ubezpieczony był zatrudniony na stanowisku kierownika robót wydziału, zastępcy Kierownika Wydziału, Kierownika Wydziału Remontowego i zdaniem pozwanego trudno było dać wiarę, aby pracownik dozoru inżynieryjno-technicznego wyższego szczebla stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przebywał w środowisku, w którym nie są zachowane higieniczne normy pracy, gdyż oprócz dozoru stosunku pracy, wykonuje inne prace np. o charakterze administracyjno-biurowym. Wyjaśnienie tych okoliczności stało się możliwe dopiero w postępowaniu przed Sądem.

Apelujący podkreślił także, iż Sąd przeprowadził postępowanie dowodowe na okoliczności pracy powoda w spornym okresie tj. dowód z zeznań ubezpieczonego i świadków oraz dopuścił dowód z akt osobowych. Powyższe prowadzi do wniosku, iż nawet w ocenie Sądu przedłożone świadectwo nie było dokumentem wystarczającym do uznania, iż w spornym okresie skarżący wykonywał pracę w szczególnych warunkach. Dopiero ustalenia Sądu Okręgowego pozwalają na uwzględnienie spornego okresu zatrudnienia jako pracy w szczególnych warunkach, zatem brak jest podstaw do stwierdzenia odpowiedzialności organu za ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczony wniósł o jej oddalenie apelacji oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Wnioskodawca wyjaśnił, iż organ rentowy w sytuacji braku wiary w zakresie obowiązków pracowniczych ubezpieczonego, wbrew możliwości, a wręcz obowiązku, przeprowadzenia postępowania w zakresie dodatkowych dowodów na podstawie § 29 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe, nie zwrócił się do płatnika składek o wystawienie dokumentów zaświadczeń w celu udowodnienia okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w szczególności, jak wskazuje Sąd I instancji, o zakres obowiązków stanowiskowych, mimo iż na podstawie art. 125a ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS płatnik składek, na żądanie organu rentowego, jest do tego zobowiązany. Zdaniem wnioskodawcy, Sąd I instancji słusznie wskazuje, iż postawa organu rentowego była bierna i ograniczyła się do fizycznego przyjęcia dokumentów i wydania zaskarżonej decyzji. Mimo obowiązku, organ rentowy nie podjął próby wyjaśnienia zakresu obowiązków pracowniczych w ramach dozoru inżynieryjno-technicznego. Ponadto ocena dokumentu, tj. świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze z dnia 22 lipca 2015r, dokonana przez organ rentowy, choć samodzielna, była jednak dowolna, gdyż pomijała fakt, iż ww. świadectwo zawiera dane niezbędne do ustalenia przez organ rentowy wykonywania przez ubezpieczonego w spornym okresie zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego okazała się zasadna, skutkując zmianą zaskarżonego wyroku w punkcie 2.

Przedmiotem niniejszej sprawy było prawo wnioskodawcy M. G. do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych, przyznawanej na podstawie art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych. Na etapie postępowania apelacyjnego spór stron sprowadzał się jedynie do stwierdzenia odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, bowiem Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie kwestionował już samego prawa wnioskodawcy do rekompensaty.

Zgodnie z treścią art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

Podkreślenia wymaga, iż wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 159/04, Lex nr 155929; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 07 marca 2013 r., Lex nr 1298895).

Celem art. 118 ust. 1 ustawy emerytalnej jest zagwarantowanie ubezpieczonym możliwie szybkiego uzyskania świadczenia bez zbędnego przedłużania postępowania w sprawie o jego nabycie. W przypadku uchybienia powyższemu terminowi, organ rentowy popada w zwłokę ze spełnieniem świadczenia, czego konsekwencją jest obowiązek zapłaty odsetek w ustawowej wysokości (por. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 21 marca 2012 r., III AUa 108/12, Lex nr 1238715).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, w przedmiotowej sprawie Sąd I instancji błędnie ustalił, iż organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej przesłanki niezbędnej do wydania prawidłowej decyzji. Organ rentowy, wydając zaskarżoną decyzję i dokonując ustaleń odnośnie wykonywania przez wnioskodawcę w Zakładach (...) w B. pracy w warunkach szczególnych, dysponował świadectwem pracy w warunkach szczególnych, z którego jednak nie wynikało jednoznacznie, iż pracę taką ubezpieczony rzeczywiście wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. W świadectwie tym wskazano bowiem, iż ubezpieczony był zatrudniony na stanowiskach kierownika robót wydziału, zastępcy kierownika wydziału oraz kierownika wydziału remontowego, wykonując prace wskazane w wykazie A dział XIV poz. 24 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., czyli kontrolę międzyoperacyjną, kontrolę jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno – techniczny na oddziałach i w wydziałach, na których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Prawidłowo wystawione świadectwo pracy powinno natomiast wskazywać również, jakie prace w warunkach szczególnych były wykonywane na oddziałach, na których dozór sprawował ubezpieczony.

Apelujący trafnie zatem podnosił, iż samo świadectwo pracy w warunkach szczególnych nie wystarczało do dokonania ustaleń, czy ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w spornym okresie wykonywał prace w warunkach szczególnych. Okoliczność tę potwierdza także fakt, iż Sąd I instancji dla dokonania prawidłowych ustaleń w sprawie musiał przesłuchać przeprowadzić dowód z zeznań świadków, którzy pracowali z wnioskodawcą w spornym okresie.

Nadmienić nadto należy, iż nie było obowiązkiem organu rentowego poszukiwanie dowodów pozwalających na ustalenie, iż wnioskodawca w spornym okresie wykonywał prace w warunkach szczególnych. To obowiązkiem strony, która wnosi o przyznanie jej świadczenie, jest wykazanie, iż świadczenie to rzeczywiście jej przysługuje. Przepis § 29 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe dopuszcza wprawdzie możliwość samodzielnego wzywania przez organ rentowy do przedłożenia dodatkowych dowodów, jednak jest to jedynie uprawnienie, a nie obowiązek Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Reasumując, Sąd Apelacyjny uznał, iż skoro na etapie postępowania administracyjnego wnioskodawca nie wykazał, iż spełnia wszystkie przesłanki do przyznania mu rekompensaty, to brak było podstaw do obciążania organu rentowego odpowiedzialnością za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w punkcie I sentencji.

W punkcie II wyroku zgodnie z § 9 ust. 2 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015, poz. 1804) w zw. z art. 108 § 1 k.p.c., art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Sąd Apelacyjny, uwzględniając nakład pracy pełnomocnika, orzekł o kosztach postępowania w ten sposób, że zasądził od wnioskodawcy na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na kwotę 240 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

SSA Grażyna Czyżak SSA Barbara Mazur SSA Grażyna Horbulewicz